

Ter attentie van:
Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Zilverstraat 69
Postbus 340
2700 AH Zoetermeer
t +31 (0)79 3 252 252
f +31 (0)79 3 252 290
e info@bouwendnederland.nl
i www.bouwendnederland.nl

Datum: 10 november 2023
Ons kenmerk: 2311-031435/JBu
Uw kenmerk: WVBAR

Betreft: Reactie op de internetconsultatie: Wet verduidelijking beoordeling arbeidsrelaties en rechtsvermoeden

Geachte heer/mevrouw,

Op 6 oktober 2023 is het wetsvoorstel verduidelijking beoordeling arbeidsrelaties en rechtsvermoeden voor internetconsultatie aangeboden. Bouwend Nederland reageert hierbij op verzoek van onze leden op het wetsvoorstel en gaat graag het gesprek aan met het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid over het vervolg.

Inleiding

Bouwend Nederland, de brancheorganisatie voor bouw- en infrabedrijven, behartigt de belangen van ongeveer 4.600 aangesloten bedrijven. De totale bouw- en infrasector is goed voor zo'n 10% van het bruto binnenlands product en voor een productie van ruim € 96 miljard per jaar.

Het huidige demissionaire kabinet heeft in het voorjaar een breed pakket aan afspraken gemaakt met sociale partners voor een toekomstbestendige arbeidsmarkt.

Eén van de onderdelen van dit pakket is het herstellen van de balans in het werken met en als zelfstandige(n).

Langs drie lijnen worden maatregelen voorgesteld:

1. Het creëren van een gelijk spelveld voor contractvormen van werknemers en zelfstandigen
2. Het verduidelijken van de regels over wanneer als werknemer gewerkt wordt en wanneer als zelfstandige gewerkt kan worden
3. Het versterken en verbeteren van de handhaving in voorbereiding op afschaffing van het handhavingsmoratorium per 2025

Het wetsvoorstel is onderdeel van de tweede lijn en beoogt om de regels voor het werken met werknemers en zelfstandigen te verduidelijken zodat werkenden en werkgevers sneller zouden moeten weten of een klus door een zelfstandige gedaan mag worden of door een werknemer.

In de bouw- en infrasector werken al sinds jaar en dag zelfstandigen zonder personeel. Denk bijvoorbeeld aan het klusbedrijf dat diensten aanbiedt aan particulieren.

In de sector werken volgens het Economisch Instituut voor de Bouw (EIB) in 2023 ongeveer 160 duizend zelfstandigen zonder personeel. Dit aantal is de afgelopen jaren flink toegenomen mede door de behoefte bij werkenden om vanuit zelfstandig ondernemerschap werk te verrichten.

Het wetsvoorstel kan, mede door het aandeel zelfstandigen dat in onze sector werkzaam is, gevolgen hebben voor de bouw- en infrasector.

Namens onze leden reageren wij op de internetconsultatie en geven we inzicht in de mogelijke gevolgen die het wetsvoorstel kan hebben voor de sector.

Algemeen

De echte zelfstandige zonder personeel kenmerkt zich door vakkundigheid, gecombineerd met ondernemerschap en alle eigenschappen die daarbij horen. Bouwend Nederland pleit voor maximale helderheid en zekerheid vooraf voor het werken met zzp'ers, zowel voor de opdrachtgevers als voor de zzp'ers en in algemene zin pleiten wij voor transparante, voorspelbare en uitvoerbare regelgeving.

Daarnaast is de nodige flexibiliteit in onze conjunctuurgevoelige sector noodzakelijk om op een gezonde manier te kunnen meebewegen in een steeds veranderend economisch landschap. Het werken met zelfstandige ondernemers kan deels invulling geven aan deze benodigde flexibiliteit.

In onze sector wordt ook op verschillende manieren samengewerkt met zzp'ers. Niet alleen door directe inschakeling van zzp'ers door bouw- en infrabedrijven maar ook vaak door partijen zoals intermediairs verderop in de keten van bijvoorbeeld een hoofdaannemer.

Het wetsvoorstel wil meer duidelijkheid bieden voor het beoordelingsvraagstuk. Hierbij past echter een belangrijke kanttekening. De werkenden presenteren zich tegenwoordig vaak als zelfstandige en willen dit ook niet anders. Bij deze keuze voor zelfstandigheid wegen aspecten als flexibiliteit, minder afhankelijkheid en financiële voordelen zwaar mee voor de werkenden. Dit zorgt ervoor dat de opdrachtgever -door de krapte op de arbeidsmarkt- vaak helemaal niet toekomt aan het beoordelingsvraagstuk, omdat er geen of een te laag aanbod is van goede gekwalificeerde arbeidskrachten die als werknemer aan de slag willen. Zo er al ruimte is voor het beoordelingsvraagstuk binnen onze sector, ligt deze op de werkvloer van de opdrachtgever en vrijwel nooit bij gespecialiseerde juristen.

Bouwend Nederland wil de mogelijke maatschappelijke risico's bij een deel van de groep zzp'ers, met betrekking tot het ontstaan van een mogelijk pensioengat en het ontbreken van voldoende voorzieningen bij ziekte en arbeidsongeschiktheid, graag voorkomen. Wij ondersteunen dan ook de inzet van het demissionaire kabinet om een gelijk spelveld te creëren voor contractvormen en te waarborgen dat voor alle werkenden een goed sociaal vangnet is gewaarborgd.

Rechtsvermoeden

Het onderdeel "rechtsvermoeden" van het wetsvoorstel is volgens Bouwend Nederland een goede maatregel om de onderkant van de arbeidsmarkt beter te beschermen.

Volgens het Economisch Instituut voor de Bouw ligt het (gemiddelde) laagste tarief in onze sector (€ 43,67 in 2022) ook ruim boven het genoemde tarief in het wetsvoorstel (€32,24). De impact van de invoering zou dan ook geen of minimale impact hebben op onze sector.

Mogelijk zijn er specifieke groepen van met name buitenlandse zelfstandigen die in bepaalde functies net minder verdienen dan het genoemde tarief. De invoering van het tarief zou naar onze mening een positieve bijdrage kunnen leveren aan de inzet van deze arbeidskrachten en daarbij mogelijke misstanden kunnen voorkomen.

We zien wel een belangrijk aandachtspunt bij de invoering van een standaardtarief bij bepaalde vormen van werk waarbij arbeid en materieel in één tarief zijn opgenomen en/ of situaties waarbij afspraken zijn gemaakt op bijvoorbeeld betalingen op basis van stuks (bijvoorbeeld per meter). Voor deze situaties zouden heldere richtlijnen moeten gaan gelden.

Verduidelijking beoordeling arbeidsrelaties

Bij het onderdeel "Verduidelijking" van het wetsvoorstel wordt in de Memorie van toelichting door het ministerie het volgende vermeld:

Het uitgangspunt bij de verduidelijking is om zoveel mogelijk aan te sluiten bij bestaande jurisprudentie. Dit voorkomt dat een geheel nieuw normenkader ontstaat, dat ook de tijd nodig heeft om zich uit te kristalliseren. Het doel om meer duidelijkheid te bieden wordt dan niet bereikt, in ieder geval niet in de eerste jaren.

Wij zijn van mening dat er weldegelijk een nieuw normenkader ontstaat door invoering van het wetsvoorstel. Het wetsvoorstel wijkt namelijk af van het arrest van de Hoge Raad (uitspraak Deliveroo), waarin de holistische beoordeling centraal staat. Onze vraag aan het ministerie is dan ook waarom het advies van de Advocaat-Generaal gevolgd lijkt te worden en niet de lijn van de Hoge Raad. Immers, aan het onderdeel "Inbedding van het werk en de werkende" wordt door de nieuwe beoordelingsmethodiek meer gewicht toegekend dan naar onze mening naar voren komt uit de jurisprudentie. Bovendien zal de introductie van criteria bij de verschillende elementen (A, B en C) leiden tot interpretatievragen (wanneer is bijvoorbeeld sprake van een kernactiviteit) en is de nieuw voorgeschreven methodiek (de weging van de verschillende elementen) per definitie voer voor discussie. Dit zal zich de komende jaren moeten uitkristalliseren hetgeen niet direct zal zorgen voor meer duidelijkheid.

Hierdoor voorzien wij de volgende knelpunten als dit wetsvoorstel wordt ingevoerd:

- Zo er op de werkvloer al ruimte is voor het beoordelingsvraagstuk (krapte op de arbeidsmarkt, zelfstandigen die niet als werknemer aan de slag willen), leidt het nieuwe beoordelingskader nog steeds niet op **eenvoudige** wijze tot een **eenduidige** uitkomst. De beoordeling is immers in de praktijk geen zaak van gespecialiseerde juristen;
- De verantwoordelijkheid voor het beoordelingsvraagstuk wordt voornamelijk gevoeld door de opdrachtgevers (inhoudingsverplichtingen), terwijl de zelfstandige door dit wetsvoorstel niet bewogen wordt om aan de slag te gaan als werknemer (tegenstrijdige belangen). Wij zien dit als een gemiste kans;
- Ten gevolge van het inbeddingscriterium kunnen er rare situaties ontstaan die het gelijke speelveld in de sector kunnen verstoren, hetgeen zeer onwenselijk is (de kernactiviteit van een 'gespecialiseerd' / kleiner bouw- en infrabedrijf zal afwijken van de kernactiviteit van een 'breed' / groot bouw- en infrabedrijf, terwijl beide partijen op dezelfde arbeidsmarkt moeten werven).
- De goedgekeurde modelovereenkomst 'Aanneming van werk' wijkt af van de inhoud van het wetsvoorstel. Door met name de invoering van het onderdeel "Inbedding" in het wetsvoorstel kunnen hierdoor forse verschillen ontstaan tussen de uitkomsten van de modelovereenkomst en de uitkomsten van de nieuwe toetsingsmethodiek uit het wetsvoorstel.
- Bij een ander, maar nog steeds onduidelijk, beoordelingskader is het noodzakelijk dat handhaving door de Belastingdienst en de Nederlandse Arbeidsinspectie door alle schakels in de aanneemketen gevoeld wordt, omdat anders een gelijk speelveld ontbreekt. Wij vragen ons af of de handhaving capaciteit van deze instanties hiertegen op gewassen is.

Ons voorstel

Bouwend Nederland ondersteunt de invoering van het onderdeel "Rechtsvermoeden" van het wetsvoorstel maar wij hebben tegelijkertijd forse bezwaren tegen de invoering van het onderdeel "Verduidelijking". Naar onze mening levert het onderdeel niet meer duidelijkheid op de komende jaren en leidt het tot forse knelpunten in de uitvoering.

Wij zien meer mogelijkheden langs de eerder genoemde 1^e lijn van maatregelen, namelijk het terugbrengen van de verschillen tussen de diverse contractvormen en het invoeren van waarborgen voor risico's met betrekking tot pensioen,

ziekte en arbeidsongeschiktheid bij zelfstandigen. Maatregelen op deze vlakken, samen met de invoering van het rechtsvermoeden, zullen zorgen voor een goede balans op de arbeidsmarkt. Daardoor is automatisch minder capaciteit nodig voor de handhaving (de 3e lijn van maatregelen), waardoor het gelijke speelveld binnen (en buiten) onze sector beter gewaarborgd wordt.

Daarnaast zien wij mogelijkheden voor de invoering van alternatief model met maatregelen waarvan één onderdeel zou zijn dat ongeacht de kwalificatie van de arbeidsrelatie de werkgevende altijd een bedrag aan voorheffing afdraagt aan de overheid. Hierover treden we graag in overleg.

Bouw- en infrabedrijven kunnen dan blijven doen waar ze goed in zijn: doorbouwen aan Nederland en het vervullen van de maatschappelijke opgaven waar we voor staan.

Hoogachtend,
Bouwend Nederland